

HIPPO TAATILA & MIKA WICKSTRÖM

SUSIJENGI

POHJOLAN PERUKOILTA
MAAILMAN HUIPULLE

2023

TAMMI

HIPPO TAATILA & MIKA WICKSTRÖM

SUSIJENGI

POHJOLAN PERUKOILTA MAAILMAN HUIPULLE 2023

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

SUOMEN TIETOKIRJAILIJAT RY ON TUENUT
TÄMÄN KIRJAN KIRJOITTAMISTA.

S. 92 KATKELMA BRÄDIN, TIMO PIENI HUIJAUksen & UNIIKIN
KAPPALEESTA ”SUSIJENGI 2.0”, SANOITUS:
BRÄDI, ELASTINEN, TIMO PIENI HUIJAUS JA UNIIKKI.

S. 270 KATKELMA ROBININ KAPPALEESTA ”ME TEHTIIN TÄÄ”,
SANOITUS: ROBIN PACKALEN, ILKKA VIRTANEN JA VILMA LÄHTENMÄKI.

© HIPPO TAATILA, MIKA WICKSTRÖM JA TAMMI 2023
TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ
KUVAT: VILLE VUORINEN / SUSIPAPARAZZI
ISBN 978-952-04-5378-7
PAINETTU EU:SSA

Sisällys

ENSIMMÄINEN JAKSO

- 9 I LUKU – Robert Petersenin perintö
- 17 II LUKU – Identiteettiä etsimässä, 2004–2005
- 28 III LUKU – Tulikoe, 2006–2007
- 45 IV LUKU – Taloksi Eurooppaan, 2008–2009

TOINEN JAKSO

- 63 V LUKU – Paluu EM-kisoihin, 2010–2011
- 84 VI LUKU – Koperin ihme, 2012–2013
- 106 VII LUKU – Villi kortti, 2014
- 129 VIII LUKU – Montpellier ja Lille, 2015

KOLMAS JAKSO

- 147 IX LUKU – Nuorten EM-kotikisat – Lauri Markkanen esittäytyy, 2016
- 163 X LUKU – Kotikisahuumaa, 2017
- 179 XI LUKU – Rakennemuutoksen aika, 2017–2019
- 196 XII LUKU – Veitsenterällä, 2020–2021

210 XIII LUKU – Dettmannin viimeinen tango, 2021–
2022

NELJÄS JAKSO

225 XIV LUKU – Markkasen paluu, EM-kisapaikka
aukeaa, 2022

239 XV LUKU – Praha, 2022

254 XVI LUKU – Berliini, 2022

268 EPILOGI – Taverna, 2022

272 Kirjoittajalta, lyhyesti

274 Merkittävimmät Susijengi-joukkueet nykyhistoriassa

ENSIMMÄINEN JAKSO

I LUKU

ROBERT PETERSENIN PERINTÖ

Henrik Dettmann oli hyvin, hyvin vihainen.

Piti paikkansa, että keskusteluja oli käyty kulisseissa jo hyvän aikaa. Sekin piti paikkansa, että paluu Saksasta Suomen koripallomaajoukkueen peräsimeen oli enää viimeistä piirtoa vaille. Dettmannin tapaan tehdä asioita ei kuitenkaan kuulunut, että keskeneräisiä asioita vuodettaisiin lehdistölle. Siinä se silti luki, maakuntalehti Karjalaisen etusivulla: Henrik Dettmann palaa Suomen maajoukkueen päävalmentajaksi.

”Sopimuspaperia ei ole vielä kirjoitettu eikä allekirjoitettu, ja jotta asiat voivat edetä, vaadin että vuotajan henkilöllisyys selvitetään”, 45-vuotias päävalmentaja jyrisi medialle koko auktoriteettinsa voimalla. ”Jos tätä asiaa ei heti selvitetä, en halua olla missään tekemisissä Koripalloliiton kanssa.”

Joku asioihin perehtymättömämpi olisi saattanut ihmetellä, onko täyteen luottamukseen perustuvan sopimuksen vuotaminen julkisuuteen pari päivää ennen sen virallista julkaisua nyt niin raskauttava teko. Asianhan voisi nähdä niinkin, että skuuppien hakeminen juuri on median tehtävä. Nyt merkittävä maakunnallinen sanomalehti oli vainunnut etusivun skuupin ja julkaissut sen täsmälleen oikeaan aikaan.

Tässä kyse oli kuitenkin nimenomaan luottamuksesta.

Juuri tämän kaltaisia toimintatapoja – huolimattomuutta, nurkkakuntaisuutta ja hällä väliä -asennetta – Dettmann tahoi muuttaa Suomessa. Valmentajanimityksen vuotaminen ei yksittäisenä tekona ollut synneistä suurin, mutta se kuvasti Dettmannin mielestä kaikkea, mikä suomalaisessa koripallossa oli pielessä.

Eikä olisi varmaankaan ollut ihan väärin väittää, että hänen näkemyksensä mukaan melkein kaikki suomalaisessa koripallossa oli pielessä.

Jotta ymmärtäisimme paremmin suomalaisen koripallon tilaa 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolessavälissä ja Henrik Dettmannin voimakasta reaktiota paluu-uutistaan koskevaan tietovuotoon, meidän on palattava ajassa taaksepäin vuoteen 1995 saakka.

Dettmann oli valittu kolme vuotta aiemmin Suomen koripallomaajoukkueen päävalmentajaksi, ja hän oli luotsannut joukkueen upeasti EM-kisoihin ensimmäistä kertaa kahdeksantoista vuoteen. Suomalainen koripallo näytti olevan nousussa. Dettmannin ryhmän karsintavoitot Venäjästä, Ukrainasta ja Bosniasta kertoivat, että Suomi oli kansainvälisesti varsin kilpailukykyinen ryhmä. Moni oman sukupolvensa avainpelaaja oli parhaassa peli-iässään, kuten Kari-Pekka Klinga, Pekka Markkanen, Sakari Pehkonen ja Martti Kuisma. Tulevaisuuden toivojakin löytyi: Markku Larkio, Jyri Lehtonen sekä superlupaus Hanno Möttölä.

Ateenan EM-kisakentillä realiteetit iskivät kuitenkin vastaan. Suomen joukkueesta ainoastaan yksi pelasi ammattilaisena ulkomailla, kaikki muut Suomessa kotimaista koripallon mestaruussarjaa. Perustaidoiltaan pelaajat olivat kelvollista kansainvälistä tasoa, mutta kaikessa muussa Suomi antoi etumatkaa

vastustajilleen. Järjestelmällisesti jokaisen vastustajan pelaajat tulivat kovatasoisemmista eurooppalaisista sarjoista ja olivat siellä kerryttämänsä rutiinin ansiosta tilannekovaudeltaan, urheilullisuudeltaan ja pelivalmiudeltaan aivan toista luokkaa kuin suomalaiset kollegansa.

Moni laitto Ateenan kisojen avauspäivän viidenkymmenen pisteen tappion Venäjää vastaan suomalaisten jännityksen piikkiin, mutta seuraavat päivät osoittivat, että Euroopan kärjen joukkueet, jotka viitoittivat lajin kehityssuuntaa 2000-luvun lähestyessä, olivat karkaamassa Suomen tavoittamattomiin.

Dettmann oli kuitenkin näyttönsä antanut. Vuonna 1997 hän solmi Saksan koripalloliiton kanssa kaksivuotisen päävalmentajapestin, joka sisälsi lakisääteisen puolen vuoden koeajan. Seitsemäs sija Dijonin vuoden 1999 EM-kisoissa poiki uuden kaksivuotisen pestin ja semifinaalipaikka vuoden 2001 EM-kisoissa taas seuraavan kaksivuotispestin. Dettmannin pohjoismainen, ihmisläheinen johtamistyyli yhdistettynä 213-senttisen nuoren ja ujon kiharapään Dirk Nowitzkin esiinnouluun kirittivät Saksan sensaatiopronssille vuoden 2002 Indianapolisin MM-kisoissa.

Samaan aikaan Suomessa maajoukkuekoripallo sakkasi. Klingan, Markkasen ja Pehkosen sukupolvi oli siirtymässä ikämiehiksi. Dettmannia päävalmentajana seuranneet Aaron McCarthy ja Ari Tammivaara eivät saaneet vahtivuoroillaan maajoukkueen syöksyä oikaistua, vaan tappiot seurasivat toisiaan. Ja vaikka Suomi-koriksella oli kourallinen ammattilaispelaajia ulkomailla, maan rajojen sisällä juuri mikään ei ollut muuttunut. Pääsarjat, maajoukkue-toiminnot ja junioripelaajien valmennus jatkuivat samoilla urilla kuin vuosikymmen aiemmin.

Viimeistään vuonna 2003 suomalaisen koripallon kantavat hahmot joutuivat asettumaan peilin eteen, kun Kansainvälisen koripalloliiton Fiban Euroopan jaosto jakoi Euroopan maajoukkueet kahteen kastiin – A- ja B-divisioonaan. Edellisten

vuosien maaotteluidensa perusteella Suomi määriteltiin Euroopan rankingissa sijalle 33, mikä tarkoitti suoraa lähtöpässiä B-divisioonaan. Se merkitsi samalla sitä, ettei Suomea enää kelpuutettu EM-karsintoihin vaan Suomen oli ansaittava paikkansa pelaamalla B-divisioonakarsintoja Euroopan muiden mutasarjalaisten kanssa.

Juuri noihin aikoihin Koripalloliiton toiminnanjohtaja Pekka Litmanen lähestyi Dettmannia, jonka pesti Saksan maajoukkueen peräsimessä oli ehtinyt tulla päätökseensä mutta jonka sopimus Bundesliigaa pelanneen Mitteldeutscherin päävalmentajana yhä jatkui. Saksan-vuosista kokemuksta ammentaneena Dettmann naulasi teesinsä Koripalloliiton Pasilan päämajan oveen: jos hän palaisi päävalmentajan tehtävään, maajoukkueen olisi jatkossa toimittava urheilun ja urheilijoiden ehdoilla, Koripalloliiton olisi taattava toiminnalle kilpailukykyiset resurssit, ja parhaat pelaajat tulisi sitouttaa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

”Mä puhun asennemuutoksesta”, Dettmann alleviivasi Litmaselle. ”Jos pelaajat ja maajoukkue toimivat ammattimaisella tasolla, muun organisaation pitää tehdä samaa.”

Käytännön tasolla Dettmann tarkoitti olosuhteita. Hän ei tahtonut, että maajoukkueen toiminta kärsisi enää samoista lastentaudeista kuin 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Pelaajilla pitäisi olla tukenaan ammattilaisista koostuva valmennus- ja huoltoryhmä lääkäreineen, fysioterapeutteineen ja hierojineen. Markkinoinnin ja viestinnän pitäisi nousta uudelle tasolle. Niin matkustuksen kuin majoituksenkin osalta pelaajien pitäisi voida luottaa siihen, että liitto tarjoaa heille parhaat mahdolliset olosuhteet, jotta he ovat pelipäivinä parhaimmillaan.

Ammattimaisuuteen kuului sekin, että sopimuksen salassapitopykälää noudatettaisiin.

”Ammattimaisessa organisaatiossa ei tule vuotoja – tai jos tulee, ne ovat strategian mukaisia ja hallittuja”, Dettmann kommentoi. ”Tehdyistä päätöksistä ei juoruta kaljan ääressä

toimittajakavereille vain siksi, että uuden työntekijän naama ei ehkä satu miellyttämään.”

Koripalloliiton ylin toimihenkilöstö oli toki jo entuudestaan tietoinen Dettmannin temperamentista. Vuodon selvittämiseen käytettyä parin päivän ajanjaksoa voikin luonnehtia eräänlaisiksi paluurituaaliksi. Äkäpussi oli palannut taloon, ja nyt olisi muutosten aika.

”Nollasta sataan sekunnissa” oli käypä ilmaisu kuvastamaan Dettmannin persoonaa mutta ei kuitenkaan koko totuus.

Suomalaisissa koripalloympyröissä Dettmann oli totuttu tuntemaan riiviönä, kukkopoikana, suomenruotsalaisena ja suomensaksalaisena *besserwisserinä*. Miehenä, jonka järki leikkasi ja jolla oli visioita mutta jonka auktoriteettivastaisuus ja halu ravistella rakenteita johtivat usein konfliktinpoikasiin. Erityisen voimakkaasti Dettmannin persoonaan olivat vaikuttaneet New Yorkissa perheen kanssa vietetyt nuoruusvuodet, joiden perusteella hän oppi inhoamaan suomalaista nurkkakuntaisuutta ja apaattisuutta, ”on maamme köyhä ja siksi jää” -mentaliteettia mutta myös arkkityypisiä tarinoita Saarijärven Paavosta ja Jukolan Jussista.

Nuoren aikuisuutensa merkittävimpinä vuosina Dettmann luki kaikki mahdolliset käsiinsä saamansa amerikkalaiset koripallolehdet, katsoi matseja, tutustui pelaajiin ja valmentajiin, opetteli ja omaksui. Hän löysi aina uusia tapoja harjoitella ja pelata, ja yhdistämällä äärimmäisen vaatimustason maailmanluokan kekseliäisyyteen hän sai joukkueensa, niin juniorit kuin aikuisetkin, menestymään niin seura- kuin maajoukkueetasolla. Ja siinä sivussa hän piti penkin päädyssä omaa show'taan – soitti suuta, herjasi erotuomareita, heittäytyi selälleen parketille demonstroidakseen vastustajan pelaajan filmaamista. Eräänlainen lakipiste

saavutettiin talvella 1991, kun Dettmann vertasi tappion jälkeen pääsarjaottelun tuomaria Irakin diktaattoriin Saddam Husseinin.

Nuorena aikuisiässä Dettmann oli löytänyt mentorinsa Helsingin NMKY:n päävalmentajasta Eero Saarisesta – yhtä lailla terävästä, tulisieluisesta ja temperamenttisesta taktikosta, joka eli ja hengitti koripalloa. Vanhemmiksi vertaissparraajiksi löytyivät jääkiekon puolelta Alpo Suhonen ja jalkapallon parista Jyri Puhakainen. Jos Dettmannilla oli Saarisessa hengenheimolainen, Suhonen ja Puhakainen opastivat puolestaan Dettmannia opiskelemaan koripallon lisäksi filosofiaa ja psykologiaa, kääntämään katseen koripallon taktisista hienouksista kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen.

Kaikkein merkittävin Dettmannin mentoreista ja kollegoista oli kuitenkin Robert ”Petteri” Petersen.

Petersenin ansioluettelo suomalaisen koripallon piirissä oli omaa luokkansa. Hän oli saapunut Suomeen mormonilähetyssaarnaajana 1950-luvulla ja nähtyään oven sulkeutuvan edessään tarpeeksi monta kertaa totesi vahvan murteisella suomen kielellään: ”Samperi, mormoneiksi minä en suomalaisia saa kääntymään, mutta koripalloilijoiksi minä heidät käännytän!”

Petersen oli näytellyt yhtä merkittävimmistä rooleista koripallon juurtumisessa Suomeen. Hän valmensi ja toimi erotuomarina, koulutti ja toi tietotaitoa. Petersen toimi Kalevi Tuomisen apuvalmentajana miesten maajoukkueen kultaisina vuosina 1959–1967 ennen siirtymistään Koripalloliiton koulutus- ja valmennuspäälliköksi. Dettmannin sukupolven silmissä Peterseniä pidettiin jo parhaat päivänsä nähneenä vähän höppänä pappana, eikä ihme: ”Petteri” saattoi tuon tuosta laukoa mihinkään kuulumattomalta vaikuttavista anekdootteista tai nukahtaa tuolilleen kesken treenien.

Dettmann joutui kuitenkin vuosien aikana toteamaan, että ”höppänä pappi” osoitti kerta toisensa jälkeen olevansa tilanteen tasalla. Petersen itse naurahti ehtineensä unohtaa koripallosta

enemmän kuin muut suomalaiset olivat koskaan oppineet – ja mitä kauemmin Dettmann Petersenin tunki, sen vakuuttuneemmaksi Dettmann tämän tietotaidosta tuli.

Vakaasta, harmaasta Petersenistä muodostui räiskyvän Dettmannin mentori 1990-luvun puolessavälissä, kun Dettmann päätti luottaa intuitioonsa ja kutsua nestorin miesten maajoukkueen valmennusjohtoon.

”Lajitiedollisesti Petteri näki vuosikymmeniä etuajassa, minne koripallo oli kehittymässä. Hän näki, että tulevaisuuden parhaat pelaajat olisivat vähintään parimetrisiä, pallonkäsittely- ja heittotaitoisia, urheilullisia isoja miehiä, jotka pystyisivät pelaamaan pelipaikatonta koripalloa”, Dettmann kuvailee. ”Kyllähän hän kirjoitti minulle palauteraporttejaan säännöllisin väliajoin isoilla kirjaimilla saadakseen minut pysähtymään ja funtsimaan asioita. Kaikesta tietämyksestään huolimatta hän ei kuitenkaan koskaan lähestynyt minua ylemmydentuntoisesti. Jos olisikin lähestynyt, en olisi ottanut vastaan.”

Vielä ensimmäisenä viisivuotiskautenaan Suomen miesten maajoukkueen päävalmentajana Dettmann oli sama räiskyvä pallosalama kuin aina ennenkin. Mutta muutosprosessi oli jo käynnissä. Hän keskusteli Puhakaisen ja Suhosen kanssa humaanimmasta valmentamisesta ja kuunteli päivittäin tarkalla korvalla, mitä sanottavaa Petersenillä oli pelaajista, lajista ja valmennuksesta.

Siemenet, jotka Petersen kylvi Dettmannin tajuntaan tämän huomaamatta, alkoivat vähitellen itää.

”Petterillä kaiken toiminnan perustana oli ihmisen ja yksilön kunnioitus”, Dettmann kuvailee. ”Vielä 1980-luvulla valmentamani Helsingin NMKY:n joukkueet olivat pahimmillaan mun omia egoprojektejani – näin, että joukkue on valmentajansa jatke. Petteriin tutustuttuani ymmärsin joukkueen syvimmän olemuksen yhteisen tavoitteen puolesta pelaavana, yksilöiden muodostamana kollektiivina.”

Vaikka Dettmann olikin pitkälti nuoren aikuisuuden valmentajavuosiensa ansiosta saanut Suomessa rautakanslerin maineen, Saksaan päädyttyään hän pukeutuikin humanistin mantteliin. Hän tahtoi lähestyä pelaajiaan kuin ihminen ihmistä; antaa kaikkien kukkien kukkia ja kanavoida yksilöiden vahvuudet kollektiivin käyttöön. Dettmann onnistuikin ulosmittaamaan *Der Mannschaftista* kaiken irti pehmeän demokraattisella, jopa auktoriteettivastaisella lähestymisellään: siirrä egosi syrjään, ole se, joka olet, ja käy yhteisiin talkoisiin.

Paradigmanmuutoksensa Dettmann kiteytti paluunsa kunniaksi järjestetyssä lehdistötilaisuudessa tammikuussa 2004. Kun Ilta-Sanomien toimittaja kysyi Dettmannilta, miksi valmentaja päätti palata Suomen maajoukkueeseen, vastaus kuului: ”Jos olen ihan rehellinen, se on velvollisuuteni. Mun oppi-isä oli Petteri [huhtikuussa 2003 kuollut Robert Petersen], ja olen tämän hänelle velkaa.”

Susijengi hurmasi kaikki suomalaiset koriksen ystävät vuoden 2022 EM-kisoissa selviytymällä puolivälieriin supertähtensä Lauri Markkasen johdolla ja haastamalla mestaruuden voittaneen Espanjan tasaväkiseen kamppailuun. Mistä joukkueen tarina alkoi ja ketkä ovat olleet sen voimahahmoja?

Susijengi 2023 – Pohjolan perukoilta maailman huipulle vie kiehtoivalle urheilumatkalle, jonka aikana nousee eurooppalaisen koripallon mutasarjoista kansainvälisiin arvokisoihin ja salamavalojen välkköeseen. Ääneen pääsevät kaikki joukkueen tarinassa merkittäviä rooleja näytelleet hahmot Henrik Dettmannista Hanno Möttölään, Teemu Rannikosta Petteri Koposeen ja Sasu Salinista Lauri Markkaseen. AUUUUUUUUUU!!!

HIPPO TAATILA on Susijengin pitkäaikainen tiedottaja ja freelance-kirjoittaja, joka on pitkällä kirjallisella urallaan mm. kääntänyt mystikko G. I. Gurdjieffia suomeksi sekä kirjoittanut Martina Aitolehden bestselleriksi kohonneen elämäkerran ja kriitikoiden ylistämän *Teflon Biblen*.

MIKA WICKSTRÖM on Helsingissä asuva kirjailija, jolta on aiemmin julkaistu niin proosaa kuin tietokirjallisuutta.

www.tammi.fi

79.33

ISBN 978-952-04-5378-7